

Møte for lukkede dører
onsdag den 30. november 1955 kl. 10.

President: Oscar Torp.

Dagsorden:

1. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om prisregulering ved utførsel av pakket, iset fet- og småsild (innst. S. D.).
2. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgift i prisreguleringsøyemed ved salg av formel av fisk og fiskeavfall (innst. S. E.).
3. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed for sild og sildeprodukter (innst. S. F.).
4. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om stempelavgift til statskassen på visse tobakkvarer (innst. S. G.).¹

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører - og anser det som bifalt.

Videre foreslår presidenten at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet og likeså ekspedisjonssjef Grøstad, byråsjef Kind og konsulent Thune fra Finansdepartementet, og for så vidt angår sak nr. 4 om stempelavgift på visse tobakkvarer, direktør Walløe og kontorsjef Ruud fra Avgiftsdirektoratet, - og anser det som bifalt.

Det er kommet en skrivelse fra Utenriksdepartementet, datert 23. november 1955 om gullklausulsaken Frankrike - Norge. Presidenten vil referere skrivelsen:

«Den franske regjering har anlagt sak mot den norske regjering ved Den internasjonale domstol i Haag om fortolkningen av visse gullklausuler i obligasjoner utstedt av den norske stat, Hypotekbanken og Arbeiderbrukbanken. De lån saken gjelder ble utlagt i tiden 1885 - 1907.

Regjeringen har oppnevnt en komite som skal arbeide med saken, med professor, dr. jur. Johs. Andenæs som formann. Høyesterettsadvokatene Svein Arntzen og Jens Evensen, samt den belgiske professor Maurice Bourquin, er oppnevnt som den norske regjeringens advokater i saken.

Det er viktig for saken å få en så fullstendig oversikt som mulig over norsk pengelovgivning. Av forarbeidene til lov av 6. juli 1933 (nr. 17) om fordringer lydende på flere myntsorter er følgende dokumenter hemmelige:

Innstilling O. for 1933.

---

¹ Offentliggjort i Innst. S. nr. 313; debatt St.tid. s. 3488-3494

Forhandlinger i Odelstinget for 1933.

Forhandlinger i Lagtinget for 1933.

Jeg tillater meg derfor å be Stortingets
Presidentskap om at de nevnte dokumenter blir frigitt
til bruk for gullklausulkomiteen og sakens advokater.»
Brevet er undertegnet av Halvard Lange.

Presidenten foreslår at anmodningen innvilges - og anser
dette forslag som bifalt.

Sak nr. 1.

*Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om
bestemmelser om prisregulering ved utførsel av pakket, iset
fet- og småsild (innst. S. D.).*

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 88 for 1955 - Bestemmelser om
prisregulering ved utførsel av pakket, iset fet- og småsild -
legges ved protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

*Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om
bestemmelser om avgift i prisreguleringsøyemed ved salg av
formel av fisk og fiskeavfall (innst. S. E.).*

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 23, 1955 - Bestemmelser om avgift i
prisreguleringsøyemed ved salg av fórmel av fisk og
fiskeavfall - legges ved protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 3.

*Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om
bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed for sild og
sildeprodukter (innst. S. F.).*

Saken i sin alminnelighet ble undergitt debatt.

Ingvaldsen (komiteens ordfører): Denne innstilling er
enstemmig fra den forsterkede komite, og komiteens uttalelser
er meget korte. Man peker på at prisutjevningfondet for sild
i det siste året er økt og vil sannsynligvis også øke i år.
Det noterer komiteen med tilfredshet, idet komiteen i

tidligere år i sine uttalelser har pekt på at det ville være ønskelig å bringe fondet opp.

Det er imidlertid et par bemerkninger jeg gjerne vil få lov til å knytte til denne sak. Det gjelder jo her prisregulering for sild og sildeprodukter, og ordningen har, så vidt komiteen har kunnet konstatere, fungert i det store og hele bra i de siste årene. På den annen side kan man si at det er en del sidevirkninger ved ordningen som man muligens bør være oppmerksom på. Jeg kan nevne en ting: I år var det svært vanskelig å få kjøpt sild over store deler av landet, og det har jo ellers vært meget billig og god mat. Men så vidt jeg forstår, vil man forsøke å ordne det heretter.

Når det gjelder prisreguleringen for sild og sildeprodukter, vil jeg få lov til å peke på et moment som er berørt i St. meld. nr. 6, på side 2. Det gjelder Kraftfórmonopolets kjøp av sildemel. Det er jo en relativt liten del som benyttes i Norge, resten eksporteres. Så vidt jeg forstår - jeg er jo ikke på noen måte fagmann på disse områder - benyttes sildemelet for eksport vesentlig som tilskudd i fórblandinger. Der er det meget verdifullt, og det forklarer også de høye priser man har oppnådd på sildemel. Nå selger man sildemelet på det innenlandske marked for atskillig lavere pris, og det har ført til at hos oss brukes sildemelet for en stor del direkte, uten å blandes i fórblandinger. Det reiser selvfølgelig spørsmålet om vi kunne ha benyttet et annet og billigere kraftfór. Det er opplyst, etter hva jeg har forstått, at man ved å bruke fórblandinger, f.eks. rapsmel og et mindre tilskudd av sildemel, ville kunne spare en vesentlig del av det norske forbruket av sildemel og benytte det for eksport. En sánn ordning har jeg forstått ikke egentlig vil sjenere fóringen av dyrene. Det kan muligens bli litt mer arbeide med den. Men jeg vil iallfall peke på at sánn som denne ordningen praktiseres, koster den landet atskillige millioner pr. år i forhold til om vi hadde brukt fórblandinger, som svarer til andre lands praksis. Det er et spørsmål som jeg tror det vil være gunstig å ha oppmerksomheten henvendt på.

Jeg har hvert eneste år tidligere når vi har hatt disse meldinger, pekt på at behandlingen burde være mer offentlig, for forholdene er så kompliserte og griper inn på mange områder som jeg tror de færreste i dag er klar over. Spørsmålet om offentliggjørelse er også berørt i meldingen, på side 3, der man nærmest tar avstand fra en videre offentliggjørelse, særlig når det gjelder tilskuddsbestemmelser. Jeg for min del er ikke så overbevist om det berettigede i dette hensyn. Jeg kan peke på at et land som Island gir store direkte offentlige tilskudd til sin eksport, og det er også kjent på norsk side. Men man har altså ikke funnet noen anledning, så vidt jeg har forstått, til å ta det direkte opp.

Jeg vil også peke på et annet moment. Vi har jo diskutert dette i finanskomiteen, og jeg har her et brev for

meg, som er sendt fra Sildemelutvalget i Bergen den 26. november. Jeg vil få lov til å sitere et avsnitt:

«Under de foreløpige forhandlinger, som fant sted i Oslo i denne uke, ble det av ekspedisjonssjef Gjelsvik opplyst at Stortingets Finanskomiteé (jeg vet ikke om De er medlem der) skal ha gitt uttrykk for at man mer og mer måtte gå over til offentliggjørelse av opplysninger, regnskap etc. når det gjelder offentlige utvalg, fonds etc. Undertegnede forsto også at en av dem som ivret mest for en slik ordning var herr Ingvaldsen (H). Undertegnede vil jo nødlig bli sitert, men hvis De meget diskret kunne undersøke om denne antagelse og de uttalelser som er falt, er riktig, tror vi det ville være formålstjenlig å få en konferanse med herr Ingvaldsen for at vi kan fortelle ham hvilken skadelig innflytelse det har hatt og vil få på salgsarbeidet med alle de saker som offentliggjøres i forbindelse bl.a. med Prisreguleringsfondene for sild og fisk.»

For det første vil jeg si at det som står her, etter min mening ikke direkte dekker de faktiske forhold. Det er imidlertid en underordnet sak. Men jeg finner å måtte gjøre Stortinget oppmerksom på at finanskomiteens drøftelser, som alle andre komiteers, er fortrolige, og her dreier det seg dessuten om en hemmelig sak. Jeg tør derfor henlede presidentskapets oppmerksomhet på dette, og går ut fra at presidentskapet tar affære.

Spørsmålet om offentliggjørelse vil for øvrig komme enda sterkere frem i en av de senere reguleringssaker, og jeg vil tillate meg å spørre de to ærede statsråder om det virkelig er gjennomtenkt dette at man skal holde det hemmelig. Det er i praksis meget vanskelig å gjøre det. Jeg har iallfall en bestemt følelse av at denne hemmeligholdelse gjør at en hel del meget viktige sider ved disse reguleringsordningene ikke er kommet frem til offentlighetens kunnskap og under offentlig debatt.

Borgen: Jeg ba om ordet for å knytte noen bemerkninger til det hr. Ingvaldsen sa om disponeringen av sildemelet. Han var ikke noen ekspert på kraftfór og fóring, sa han, men trodde å vite at det ville iallfall ikke medføre særlige vanskeligheter for selve det praktiske fóringarbeid om man brukte noe mindre sildemel enn det som har vært tilfelle hittil. Han nevnte også at så vidt han visste, bruktes sildemelet som ble eksportert, til innblanding i fórblandinger, noe han mente ikke var tilfelle her hjemme i tilsvarende grad. - Det er imidlertid et faktum at det alt overveiende av det sildemel som omsettes innenlands, brukes i fórblandinger. Det er svært lite - en kan for lange perioder si ingen ting - som selges og brukes direkte ublandet nå, av den gode grunn at alle kraftfórforhandlere legger særlig stor vekt på til stadighet å ha en forholdsvis konstant prosentdel sildemel i sine fórblandinger. Dette fører til at det er svært vanskelig å få tak i sildemel ublandet. Jeg vil gjerne

understreke at det rent fóringsteknisk ville være ønskelig om det var adgang til å bruke en del sildemel utenom forblandingene. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det, men det ville være en fordel om det var tilfelle.

Når det gjelder sildemelets anvendelse i utlandet, er det vel riktig at det meste går inn i fórblandinger, men det brukes også til rene spesialformål. Jeg vet ikke om det er tilfelle nå, men før siste verdenskrig ble det brukt ikke så ganske lite til gjødsling av vinstokker.

Når en skal vurdere spørsmålet om det er formålstjenlig å bruke så vidt stort kvantum innenlands mot det å eksportere mer, er det en rekke nokså vanskelige forhold som må tas i betraktning. En side er det rent jordbruksfaglige, og fra denne synsvinkel sett vil jeg si at det er svært mye om å gjøre at vi kan bruke et forholdsvis stort kvantum sildemel i det norske husdyrbruk. Det er en sikring med mineraler og vitaminer og dyrisk eggehvite som det er svært vanskelig å skaffe på annen måte. Skal en som hr. Ingvaldsen antydde, erstatte sildemelet med oljekaker - han nevnte rapsmel, det er en rekke andre sorter som kan komme på tale - kommer en imidlertid bort i det vanskelige forhold med fordelingen av importen på margarinsektoren og på jordbruket. Det alt overveiende av det vi bruker av oljekaker og oljefrø her i landet, importeres som oljefrø. Det går til oljepresseriene, og jordbruket kjøper avfallet som kraftfor. Oljen, hovedproduktet, går til margarinindustrien. Og så skjer det en avveining gjennom Prisdirektoratet av hvor meget det skal betales for oljen på den ene side og for kraftforet på den annen. Dette er en meget komplisert og vanskelig historie, som jeg er enig i burde sees nøye på, fordi det er ting som tyder på at ikke alt er som det skulle og burde være når det gjelder fikseringen av prisene her. - Jeg kan referere til at UNILEVER betrakter vårt lille, norske marked som et av sine aller beste når det gjelder å få utbytte av salg og omsetning. Det tyder ikke på at Prisdirektoratet og de myndigheter som steller med denne siden av saken, har skjøttet sine oppgaver på noen særlig fremragende måte. Dette kommer inn i bildet når vi skal vurdere om det skal selges mer eller mindre sildemel til eksport og brukes mer eller mindre oljekaker i det norske jordbruk.

Jeg tror ikke det er noe særlig stort valutaspørsmål det dreier seg om, det kan ikke variere på svært mange tusen tonn. Om vi beslutter oss til å bruke noe mindre sildemel innenlands og noe mer oljekaker, kan det ikke derved spares nevneverdige beløp, tror jeg. Men av andre grunner så jeg gjerne at hele dette sakskompleks ble tatt opp til undersøkelse, og ikke minst fra jordbrukshold vil jeg si at det ville være gunstig om en kunne få en hel klarlegging av hvordan årsak og virkning forholder seg her. Men la oss ikke ta det opp bare ut fra den nokså trange synsvinkel at det gjelder å skaffe et noe større kvantum sildemel for eksport, for det betyr i virkeligheten forholdsvis lite i denne forbindelse.

Frithjov Vik: Kjernen i dette spørsmål er, så vidt jeg kan skjønne, for hr. Ingvaldsen det forhold at disse sakene behandles i lukkede møter og konfidensielt, og at da enkelte personer, i dette tilfelle hr. Ingvaldsen, blir referert ute. Ut fra det syn kan man jo si at dette med hemmelig behandling osv. i realiteten har svært liten betydning.

Når man kommer inn på spørsmålet om omsetningen av sildemel og sildeolje i dag, er - så vidt jeg har fulgt med iallfall - for det første de som fisker silda, og for det annet de som produserer, i forståelse med Regjeringen fullstendig enige om at slik som forholdene ligger an, bør man ha den ordningen som vi har idag.

Jeg tror ikke at man skal møte noen motstand fra produsentene av sildemel og sildolje om det norske jordbruk i dag vil motta mindre sildemel - tvert imot. Men etter det jeg personlig har fulgt med i arbeidet med produksjon og omsetning av sildemel og sildolje, må jeg si at vi har - for å bruke det uttrykket - hatt interesse av også å beholde det norske marked, som i det lange løp kanskje er det sikreste marked, selv om vi i de senere år måtte ha solgt sildemel til innenlandsk forbruk til en pris som tildels har ligget ganske betydelig under den markedspris man kunne ha oppnådd ute. Vi som er knyttet til denne næringen, både i fiskeri og produksjon, har sett så vidt rommelig på forholdene at vi har ment at man ikke skulle spenne buen så høyt at man kanskje en vakker dag mer eller mindre sto uten mottagere og forbrukere av sildemel og sildolje.

Det er vel en kjent sak at sildemelet som sådant er en faktor i husdyrholdet og i husdyrproduksjonen som man visstnok ennå ikke har funnet noen erstatning for. Det er jo på grunnlag av det man i dag kan holde en pris på sildemel som ligger langt over prisen på hvetemel, og et hvilket som helst annet fôringsstoff - det være seg til mennesker eller til dyr. Det var vel kanskje ingen av oss som kunne ha trodd at man kunne ha oppnådd så høi pris for sildemel til fôring av dyr som man gjør i dag.

Den forretningsorden man har i dag på de forskjellige felter, er så vidt komplisert at jeg vil iallfall fraråde på det bestemtteste at man er for tidlig ute med offentliggjørelse, slik som forholdene ligger an med forhandlinger ute og med konkurransen fra andre nasjoner, som i dag kommer nokså sterkt inn i bildet med levering av praktisk talt samme sort sildemel som det nordmennene skal levere ute. Jeg mener derfor at vi ikke bør være for snare til å offentliggjøre og slå opp hva vi kan eller muligens kunne produsere, eller hva som ligger til grunn for de omkostninger vi regner for å levere ferdige produkter av sildemel og sildolje. Jeg tror vi alle sammen ville skade våre interesser ved det, uansett om vi står direkte eller indirekte tilknyttet denne næring. På dette felt har vi nådd kanskje lengst i fremstilling av ferdige produkter, og vi har fått disse produktene anerkjent ute som førsteklasses i

konkurransen med hvem som helst, de ligger langt over de fleste lands sildemel- og sildoljeprodukter. Da mener jeg at vi skal være litt forsiktede med å publisere noenting som kan skade vår næring og skade vår produksjon. Derfor mener jeg at man bør være litt forsiktig med å snakke fritt om disse ting, og med at de blir tatt opp i pressen og dermed gjort kjent for de konkurrenter vi har i utlandet. Man står nettopp nå oppe i forhandlinger om disse saker. Forhandlingene foregår i Oslo i disse dager. Jeg tror ikke det ville være heldig om disse ting ble slått opp i detaljer og gjort bekjent for de land og de folk vi skal konkurrere med ute.

Når vi i denne sektoren har gått så langt at vi har stillet oss villige til å levere til innlandet et relativt stort kvantum - det ligger vel antagelig på gjennomsnittlig 1/3 av den sildemelproduksjonen som leveres til innenlandsk forbruk - vil jeg si at man fra denne næring, ut fra mitt syn iallfall, har vist en goodwill som man skulle ha et visst krav på å bli godskrevet. Vi kjenner jo litt til at myndighetene har erkjent - det er vel nå to år siden - at man i denne industri, ved å ha levert sildemel og sildolje til innenlandsk forbruk, hadde 76 millioner kroner mindre i inntekter enn man ville ha fått hvis man hadde solgt alt ute. Det er ganske betydelige tall, og de ligger i dag sikkert langt over det, når vi vet hva sildemel og sildolje har innbragt ved eksport i det siste år.

Jeg vil iallfall anbefale og håpe på at vi tenker oss grundig om før vi tar offentlig behandling - offentlig debatt og offentliggjørelse i pressen - om disse ting. Det vil sikkert skade denne næringen.

Statsråd Bråthen: Jeg forstår komiteens enstemmige innstilling slik at det er tilfredshet med den ordning vi har når det gjelder sild og sildeprodukter. Det eneste spørsmål som sakens ordfører, hr. Ingvaldsen, reiste, var spørsmålet om eventuelle sidevirkninger av ordningen. Jeg har ikke forstått hr. Ingvaldsens merknad på det felt slik at det var noen kritikk over den ordning som er innarbeidet gjennom en del år nå, og som også jeg tror er den beste ordning vi har innenfor den næringsgren som omfatter våre fiskerier.

Det spørsmål som hr. Ingvaldsen reiste, har jo representanten Borgen behandlet og gitt svar på. Personlig ser jeg det slik at spørsmålet om våre forblandinger, altså - i hvor stor utstrekning norsk sildemel skal tas med, nødvendigvis må avgjøres av våre fagmyndigheter på dette felt. Jeg tør ikke ha noen formening om det kvantum av norsk sildemel som nå brukes innenlands, er riktig i forhold til hva man rent faglig burde komme fram til. Vi holder akkurat i disse dager på med nye forhandlinger om kommende sesongs fangst, og er vel snart ved veis ende der. Det spørsmål som volder oss de største vanskeligheter i forhandlingene, er nettopp dette med sildemelet. Statens Kornforretning har gitt beskjed om at den for kommende sesong vil ha reservert 50 000 tonn norsk sildemel til innenlandsk forbruk. Vel, det kravet

må vi bøye oss for, og så forsøke å føre forhandlingene fram til et resultat på det grunnlag.

Det er riktig som det er meddelt her av sakens ordfører, at sildefondet som for et par år siden var nokså langt nede, nå er kommet godt opp. Det er vel 70 millioner i fondet nå, og det vil vel også i kommende sesong komme til å øke med, får vi håpe, 15 - 20 millioner, slik at vi skulle være nokså godt stillet.

Spørsmålet om offentliggjørelse av disse meldinger - der holder jeg meg til det standpunkt som Utenriksdepartementet og Handelsdepartementet har tatt, og som også er i samsvar med Sildesalslagets standpunkt - finnes på side 4 i meldingen. Når ekspedisjonssjef Gjelsvik eventuelt har kunnet komme med de uttalelser som representanten Ingvaldsen påpekte, forutsetter jeg at Gjelsviks uttalelser har forbindelse med ting som er kjent, og ikke henger sammen med behandlingen av spørsmål i lukkede møter. Og det er jo en kjent sak at dette om offentliggjørelse av disse meldinger ikke er noe nytt spørsmål som reises. Det har vært reist før og prismyndighetene har hatt spørsmålet oppe. Det vil fremgå av meldingen på side 3, hvor det er nevnt at Prisdirektoratet har reist spørsmålet, og har behandlet det. I en annen melding, som ennå ikke er kommet til behandling i Stortinget, er spørsmålet også tatt opp ut fra en henstilling fra finanskomiteen til departementet om å ta opp spørsmålet om det er nødvendig med hemmelige meldinger på dette felt. Det vedrører ikke akkurat denne melding om silden, men det vedrører forhold innenfor det samme område. Og jeg forutsetter at ekspedisjonssjef Gjelsviks uttalelser til representanter i forhandlingene selvsagt må bygge på disse kjente forhold. Jeg er enig i at her bør man holde seg til de henstillinger som er kommet fra bransjens organisasjoner, og som også er nokså sterkt understreket fra Utenriksdepartementets og Handelsdepartementets side.

Til det spørsmål som representanten Borgen reiste om selve reguleringsordningen for kraftforblandingene, hvorvidt fordelingen av utjevningmidlene for de forskjellige kraftfor er helt riktig, tror jeg jeg vil si i hvert fall i dag, at jeg har bestemt inntrykk av at hr. Borgens og eventuelle andres uttalelser i samme retning bunder nokså meget i misforståelse av hvordan ordningen er, og hvordan den virker. Imidlertid er vi fullt oppmerksomme på dette i Prisdepartementet, og jeg har gitt ordre til at jeg vil ha en fullstendig, detaljert utredning om dette forhold. Først når en slik detaljert utredning foreligger, vil jeg i tilfelle kunne gi tilfredsstillende svar på de spørsmål som hr. Borgen reiste.

Hegna (komiteens formann): Sakens ordfører kom med en del bemerkninger omkring spørsmålet om hemmelig behandling av disse og lignende avgiftssaker, og han henviste til at det kanskje var rimeligere å ta det spørsmål opp i bred sammenheng i samband med en annen melding, St.meld. nr. 56.

Det er for så vidt også et standpunkt som komiteen har tatt. Man har henskutt drøftelsen av den side av saken til komiteens innstilling om St.meld. nr. 56, som vedrører eksportavgifter i forbindelse med tørrfisk og klippfisk. Når vi kommer til behandlingen av den sak, vil vi da ha en innstilling fra komiteen om denne side av saken - spørsmålet om hemmelig behandling - og den vil for så vidt da ligge gunstigere an for drøftelse her i Stortinget.

Jeg skal ellers ikke komme noe nærmere inn på selve saken. Men jeg vil knytte et par bemerkninger til det brev som sakens ordfører leste opp, og som i meget høy grad har forbindelse med spørsmålet om hemmeligholdelse. Det er for øvrig ikke bare spørsmål om det, men også om den taushetsplikt som er pålagt i forbindelse med forhandlinger i de enkelte komiteer. Jeg har bare hørt dette brevet referert muntlig, og hvis jeg skulle ta noe standpunkt til det, ville jeg jo helst sett selve utformingen av det. Men jeg vil straks si at all den stund vi gir administrasjonen i oppdrag å utrede spørsmålet om hemmeligholdelse, kan det ikke være noe påfallende i at administrasjonens folk under dette utredningsarbeid søker orientering hos næringens representanter, og i den forbindelse reiser de problemer som har oppstått, og også de forskjellige synspunkter som har vært hevdet. Det kan det ikke være noe påfallende eller overraskende i - det må for så vidt være en helt kurant sak - og heller ikke om dette skjer i mer spesielle vendinger, ikke bare rent generelt, men også i forbindelse med drøftelser som muligens har funnet sted ved en enkelt anledning i et komitemøte. Men en annen sak er det i den sammenheng å bringe frem uttalelser som er falt fra de enkelte komitemedlemmer, som skrivelsen jo tyder på at det er blitt gjort overfor vedkommende. Det er jo noe uvanlig og noe påfallende.

Jeg er helt enig i det som ordføreren sa, at selve fremstillingen av hva der er foregått i komiteen, på vesentlige punkter og i sin totalitet er uriktig og kan overhodet ikke godtas. Spesielt når det gjelder dette at en enkelt representants navn og hans uttalelser og standpunkt i komiteen er nevnt, vil jeg gjenta at det er påfallende. Ordføreren gjorde presidentskapet oppmerksom på saken. Det får nå være en sak for seg. Men jeg tror også det ville være riktig at komiteen har sin oppmerksomhet henvendt på det forhold som vi her har fått brakt frem i Stortinget.

Ingvaldsen: Prisministeren uttalte at han gikk ut fra at det som var nevnt i det brev jeg siterte, var kjente ting. Det er nettopp det det ikke er. Det er ting som er behandlet i et fortrolig komitemøte om en hemmelig sak. Alle representanter her er jo forpliktet til overhodet ikke å omtale hemmelige saker og hva som behandles i hemmelige møter, så i dette tilfelle er jeg altså helt avskåret fra å snakke med vedkommende og eventuelt korrigere ham.

Jeg går ut fra at presidenten forfølger denne sak videre; for etter min mening er det jo helt uholdbare

tilstander, og det er heller ikke første gang at dette har hendt. Jeg vil også i forbindelse med hemmelig behandling peke på at det er helt utrolig hvor lite hemmelig disse tingene i virkeligheten er. Det er jo anvendelsen av prisreguleringsfondet man i første rekke er redd for. Men det kan man lese om i «Pristidende». Der står statutter. Det sendes hvert år en offentlig melding om bevegelsene i prisreguleringsfondet, og hva der er betalt i tilskudd til forskjellige grener av dette reguleringsområdet. Og dette at saken er hemmelig, gjør jo at den ulykkelige - i dette tilfelle jeg - som er ordfører i saken og ikke har noen greie på tingene, har forferdelig vanskelig for å skaffe meg opplysninger, for jeg er avskåret fra å konferere med folk om det.

Jeg vil fastholde at denne hemmeligholdelse, slik den drives nå, er helt urealistisk. De som har interesse av å vite hva som skal foretas med våre reguleringer, vet det fullt ut, men de her hjemme som kanskje også var interessert i bivirkningene, holdes helt utenfor.

Hareide: Det er kan henda alt sagt så mykje omkring dette spørsmålet, at det kunne vera uturvande med noko serleg meir. Men i fjor galdt det eit kvantum sildemjøl på om lag 180 000 tonn, og vi har høyrte at til innlandet går det om lag 50 000 tonn. Då vart det altså ledig for eksport om lag 130 000 tonn. Tidlegare var differansen mellom innanlandsprisen og eksportprisen monaleg større enn han er i dag. I dag er det vel, sett frå alle sider, ein etter måten rimeleg differanse mellom eksportpris og innanlandspris. I alle fall har vi ikkje no som tidlegare presentert ei stor rekning på denne differansen.

Når vi ser til alle kantar, har vi funni den innanlandsprisen som har vori stipulert dei siste åra, rimeleg, samanlikna med eksportprisen. Vi kan jo ikkje sjå einseitig og kortsynt på tilhøva. Vi må sjå litt lengre fram og ikkje innkassera nettoen av ein eksportmarknad som vi kanskje kan gjera oss nytte av i augneblinken, men der den nytta vi kan gjera oss i augneblinken, kan bli til tap med at vi misser ein annan marknad. Vi meiner det er naudsynt å stetta den innanlandske marknaden på ein slik måte at vi får ha denne marknaden i framtida. Det er vel ikkje tvil om at 50 000 tonn er mindre enn ein kan bruka på den innanlandske marknaden, så her har dei som har hatt med dette å gjera, ført ein fornuftig politikk med tanke på at med å kunna eksportera mest mogleg vart det til større nytte for landet. Men vi veit no det at sildemjølet er mangelvare innanlands i dag. Det er ikkje farleg å selja monaleg meir enn 50 000 tonn, det er vårt inntrykk.

Når det gjeld det som er nemnt om offentleg eller løynleg handsaming, kan ikkje eg heilt ut vera samt i det syn hr. Ingvaldsen hevda. Det kan vera mange ting som talar for det som hr. Ingvaldsen har haldi fram, at dette vil lett koma ut til alle kantar likevel. Men det blir likevel ein skilnad

når det blir handsama løynleg, og når det blir offentleg tilgjengeleg for ein og kvar. Eg trur nok at slik som tilhøva er, og slik dei vil utvikla seg, bør vi enno ei tid, i alle fall til vi får litt tid på oss, handsama desse meldingane løynleg. Eg trur det vil tena alle partar, og det tener i alle fall svært lite til nytte i dag å offentleggjera dette. Eg forstår i grunnen ikkje kva det skal tena til, når det er ein viss risiko med det. Det er i alle fall ikkje så mykje å tena på å gjera det offentleg at vi bør ta den risiken. Det er ein viss risk med offentleg å lata desse sakene siga ut til alle kantar. Det er ting som vi meiner heile næringa vil tena på at vi handsamar løynleg, slik som tilhøva ligg til i dag.

Bredal: Såvel representanten Ingvaldsen som representanten Vik ga i grunnen uttrykk for at det var meget som kunne tale for at man søker å eksportere et større kvantum sildemel. Når jeg griper ordet, er det i grunnen for å advare mot at man slår inn på en linje som innebærer en ytterligere reduksjon av det sildemel som skal disponeres til husdyrbruket. Det har vært en tendens her helt fra frigjøringen og frem til i dag å søke å unndra det norske jordbruk for en større og større del av vårt eget sildemel. Sildemelet er etter min mening verdens beste kraftfôr, og jeg tror at man kan lite oppnå her ved å søke å eksportere en større del. Vi kjenner til at eggehviten er minimumsfaktoren innen vårt husdyrbruk, og sildemelet med sine 60 % eggehvite er en fremragende energikilde. Skal det importeres en tilsvarende mengde eggehvite i form av soia, jordnøtter o.s.v., som det fortrinnsvis vil måtte bli, ut fra det at rapsmel er en adskillig svakere eggehvitekilde og et farlig kraftfôr i det hele tatt å bruke med de bivirkninger som nokså ofte følger med dette, - skal det altså importeres den tilsvarende mengde eggehvite gjennom de andre eggehvitekraftfôrsorter, tror jeg at vinningen vil gå opp i spinningen. Jeg synes Statens Kornforretning har vært beskjeden når den har bedt om å få stillet 50 000 tonn eggehvitekraftfôr til disposisjon. Jeg tror at hvis det var fritt salg av sildemel, og kraftforfôrhandlerne fikk anledning til å bruke det de gjerne ville, ville forbruket kanskje ligge 50 pst. høyere. Vi skal ikke glemme at eksempelvis under krigen, da vi var henvist til sellulosefôring her i landet, var eggehvitekraftfôret - sildemelet - redningen for den melkeproduksjon vi hadde.

Jeg vil be statsråden være oppmerksom på disse sider når det gjelder eksporten av sildemel, så vi iallfall får beholde de 50 tusen tonn og helst noe mer.

Aamo: Når representanten Ingvaldsen reiste spørsmålet om nødvendigheten og hensiktsmessigheten av å bruke så meget norskprodusert sildemel i vår husdyrproduksjon, tror jeg det er nødvendig å advare mot en forsert eksport av norsk sildemel og derved unndra den fra norsk jordbruksproduksjon. Jeg tror det spesielt er nødvendig i år på grunn av den

tørkeskadesituasjon vi er oppe i. Med de reduserte fôrbeholdninger vi har, kan det være påkrevet å nytte en større del av norsk sildemelproduksjon i norsk husdyrproduksjon. Det er en kjent sak at sildemelet er den viktigste eggehvitekilde vi har i husdyrproduksjonen, og i år, med de tørkeskader vi har hatt og de små forbeholdninger kan det være nødvendig å ta hjelpefôrstoffer i bruk.

Hr. Bredal nevnte sellulosen. Jeg som er fra en fjellbygd, kan nevne at vi i år blir nødt til å ta i bruk større mengder av hjelpefôr som f.eks. reinmose, og da er det nødvendig at vi får et tilskudd av sildemel for å kunne nytte ut slike hjelpefôrstoffer. Jeg tror derfor det er riktig å advare mot å forsere eksporten av norsk sildemel i år, og det krav som Statens Kornforretning har reist om økt tildeling av sildemel i år, finner jeg helt riktig og påkrevet. Såvidt jeg kjenner til, er det vanlige forbruk av norsk sildemel 40 000 tonn i året, og når det i år kreves et tillegg av 10 000 tonn, finner jeg det meget rimelig, og vil anbefale det.

Alvestad: Jeg skal ikke komme noe nærmere inn på de spørsmål man her diskuterer, men det er utvilsomt mange misforståelser både fra hr. Ingvaldsens og hr. Bredals side i denne sak. Forholdet er at det kvantum sildemel som skal reserveres til innenlandsk forbruk, det bestemmes ikke av Statens Kornforretning, men av Landbruksdepartementet, som står i forbindelse med landbruksorganisasjonene, og på det grunnlag skisserer det kvantum som hvert år skal reserveres for innenlandsk forbruk. Tidligere var det en prisdifferanse på ca. 40 % mellom eksportprisen og den innenlandske pris på dette verdifulle kraftfôret. Nå er forskjellen mindre. Det er etter mitt skjønn nødvendig at man har dette for øye. Det er sagt at sildemelet er vår verdifulleste eggehviteholdige kraftfôr og det er riktig, men fordelingen her er også et spørsmål av stor valutamessig betydning, noe som ikke er minst viktig i den nåværende situasjon.

Men hensyn til hemmelig eller åpen behandling av dette spørsmål, vil jeg slutte meg til det representanten Hareide uttalte.

Ingvaldsen: Jeg finner det nødvendig å gjenta at jeg anser meg ikke på noen måte for å være noen ekspert på disse foringsspørsmålene og heller ikke på sild og sildeprodukter i sin alminnelighet, men til de bemerkninger som er kommet, må jeg jo få lov til å si at det spiller unektelig en viss rolle at mens vårt sildemel eksporteres for 112 kroner på 100 kg., kan vi importere annet eggehvitekraftfôr til 54 kr. pr. 100 kg., altså under det halve. Jeg kjenner ikke fôrverdien av dette slik i detalj, men det er jo åpenbart at vi her står overfor et problem, og jeg tror nok at man før eller siden er nødt til å ta denne saken opp og overveie den.

Det ville heller ikke være noe å si på om det norske jordbruk ville bruke enda mer sildemel, men der kommer det inn at det ikke vil betale det man får for eksport, men altså

betaler en adskillig lavere pris. Det kompliserer jo også hele dette vurderingsgrunnlaget. Så saken er etter min oppfatning ikke så helt enkel, og jeg tror nok det ville være bra om man var litt mer oppmerksom på den. Der kommer for øvrig flere saker for Stortinget av noenlunde samme art senere, så man får jo anledning til også å se på andre bivirkninger.

Presidenten: Flere har ikke forlangt ordet, og debatten erklæres avsluttet. - Etter de opplysninger som er kommet frem under debatten, finner presidenten å burde referere og innskjerpe den paragraf i reglementet som omhandler taushetsplikten. Det er paragraf 53:

«Representantene har taushetsplikt for alle saker som behandles for lukkede dører i Stortinget eller avdelingene, og dessuten for behandlingen av slike saker i komiteene og i den utvidede utenrikskomite. Første gang en representant møter, skal ha gi taushetserklæring etter et formular som presidentskapet har fastsatt.»

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt man bør ha større frihet med hensyn til de hemmelige saker, vil presidenten gjerne si at de gjeldende bestemmelser selvfølgelig er bindende for alle, inntil i tilfelle en forandring i reglementet skjer.

Presidenten vil be om at den skrivelse som hr. Ingvaldsen refererte fra, blir sendt til presidentskapet, som da vil se nærmere på den der omhandlede sak.

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 6 for 1955 - Bestemmelser om avgifter i prisreguleringsøyemed for sild og sildeprodukter - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 4 .

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om stempelavgift til statskassen på visse tobakkvarer (innst. S. G.).²

Saken i sin alminnelighet ble undergitt debatt.³

Protokollen ble derpå opplest.

Erling Petersen: Jeg forstår ikke riktig dette siste som ble opplest - presidentens forslag om offentliggjørelse. Det ble sagt «tollltariffen»?

---

² Offentliggjort i Innst. S. nr. 313

³ Offentliggjort; St.tid. s. 3488-3494

Presidenten: Det er nå rettet til «tobakkavgiften» i forslaget.

Protokollen for øvrig foranlediget ingen bemerkning.

Møtet hevet kl. 11,50.